

ЮРИДИЧНИЙ САМОЗАХИСТ У ВЗАЄМОВІДНОСИНАХ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ЗАНЯТТЯ 2

**§4. Юридичний
самозахист при
особисті перевірці**

Види особистої перевірки

- **поверхнева перевірка** як превентивний поліцейський захід (ст. 34 ЗУ «Про Національну поліцію»);
- **особистий огляд і огляд речей** (ст. 264 Кодексу України про адміністративні правопорушення, ст. 340 Митного кодексу, ст.237 КПК);
- **обшук особи** (ч. 3 ст. 208, ч.7 ст. 223, ч. 5 ст. 236 КПК).

Рекомендації при особистій перевірці

Крок 1. З'ясування правомірності підстав перевірки

Необхідно дізнатися:

- хто саме хоче здійснювати перевірку;
- його П.І.П., звання та місце роботи (ці дані необхідно записати);
- з'ясувати причину перевірки із проханням вказати норму закону на підставі, якої буде здійснюватися огляд.

Поверхневу перевірку, особистий огляд може провадитись посадовими особами:

- Служби безпеки України;
- органів Національної поліції;
- органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів;
- Військової служби правопорядку у Збройних Силах України;
- воєнізованої охорони;
- цивільної авіації;
- митниці і органів прикордонної служби;
- центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції);
- у випадках, прямо передбачених законами України, також і інших органів.

Поверхнева перевірка

це здійснення візуального огляду особи, проведенням по поверхні вбрання особи рукою, спеціальним приладом або засобом, візуальним оглядом речі або транспортного засобу.

Поліцейський при здійсненні поверхневої перевірки має право вимагати відкрити кришку багажника та/або двері салону.

Поліцейський для здійснення поверхневої перевірки особи може зупиняти осіб та/або оглядати їх

- якщо існує достатньо підстав вважати, що особа має при собі річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб.

Поліцейський може здійснювати поверхневу перевірку речі або транспортного засобу, якщо існує достатньо підстав вважати,

- 1) що в транспортному засобі знаходиться правопорушник або особа, свобода якої обмежується в незаконний спосіб;
- 2) що в транспортному засобі знаходиться річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб;
- 3) що річ або транспортний засіб є знаряддям вчинення правопорушення та/або знаходиться в тому місці, де може бути скоєно кримінальне правопорушення, для запобігання якого необхідно провести поверхневу перевірку.

Обґрунтовані причини для обшуку чи огляду:

- 1) якщо особа вчинила або вчиняє адміністративне правопорушення чи злочин;
- 2) якщо на особі характерні ознаки правопорушення (ніж, пістолет, тощо);
- 3) якщо на особу вказала інша особа, що вона вчинила злочин;
- 4) якщо працівники поліції мають орієнтування на Вас або схожу на Вас особу, яка вчинила правопорушення (в цьому випадку просіть пред'явлення даного орієнтування).

Крок 2. Дотримання процедури

- поверхнева перевірка, огляд, обшук має проводитись особою однієї статі.
- У невідкладних випадках поверхневу перевірку може здійснити будь-який поліцейський лише з використанням спеціального приладу або засобу;
- огляд та обшук обов'язково здійснюється в присутності двох понятих тієї ж статі.
- Огляд речей має здійснюватися у присутності власника речей. У невідкладних випадках зазначені речі, предмети може бути піддано оглядові з участю двох понятих під час відсутності власника (володільця).

- під час огляду чи обшуку особа має право на виклик адвоката, що варто зробити, щоб він зміг відстежити правильність обшуку\огляду та складення протоколу.
- Після огляду і обшуку має складатися протокол. Уважно його прочитайте та внесіть всі свої зауваження. Примірник протоколу має залишитися у Вас!
- При порушенні прав – потрібно обов'язково як усно, так і письмово заперечити проти відповідних дій, усі процесуальні порушення і порушення прав слід фіксувати у протоколі.
- Поліція має право вилучити речі і документи. У такому разі обов'язково складається відповідний протокол з детальним описом усього вилученого.

**§5. Захист права на
недоторканість житла
у випадку обшуку**

Підставою для проведення обшуку є ухвала слідчого судді, яка надає право один раз проникнути та здійснити обшук житла чи іншого володіння

Час проведення обшуку:

- **Обшук повинен відбуватися в час, коли заподіюється найменша шкода звичайним заняттям особи, яка ними володіє, якщо тільки слідчий, прокурор не вважатиме, що виконання такої умови може істотно зашкодити меті обшуку.**
- **Обшук не повинен проводитися у нічний час (з 22.00 до 06.00 години), за винятком невідкладних випадків, які суттєво можуть зашкодити меті обшуку.**

Перед початком обшуку слідчий, прокурор:

- пред'явити ухвалу слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння і надана її копія;
- у разі відсутності осіб у житлі чи іншому володінні залишити копію ухвали повинна бути на видному місці у житлі чи іншому володінні особи.
- зобов'язаний запросити не менше двох незаінтересованих осіб (понятих) незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії.

У важно ознайомтесь з ухвалою слідчого судді . Якщо вона містить в собі занадто розмиті дані про об'єкт обшуку, то слід про це заявити!!!

- Ухвала має бути законною, обґрунтованою та вмотивованою. Невиконання цих вимог тягне за собою визнання обшуку незаконним.
- Ухвала (ордер) має містити відомості про:
 - 1) строк дії ухвали, який не може перевищувати одного місяця з дня постановлення ухвали;
 - 2) прокурора, слідчого, який подав клопотання про обшук;
 - 3) положення закону, на підставі якого постановляється ухвала;
 - 4) житло чи інше володіння особи або частину житла чи іншого володіння особи, які мають бути піддані обшуку;
 - 5) особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться;
 - 6) речі, документи або осіб, для виявлення яких проводиться обшук.
- Якщо цхвала не відповідає цим вимогам Ви маєте відмовити їм в проведенні обшуку, а у випадку ігнорування Вашої вимоги вказати це в протоколі обшуку, згодом оскарживши це у слідчого в рамках свого кримінального провадження.
- Можна закликати на допомогу понятьх або звернутись по телефону до чергової частини поліції - можливо, це допоможе зупинити незаконні дії з боку працівників правоохоронного органу.

Вимоги до ухвали

- Ухвала має бути законною, обґрунтованою та вмотивованою.
- Ухвала (ордер) має містити відомості про:
 - 1) строк дії ухвали, який не може перевищувати одного місяця з дня постановлення ухвали;
 - 2) прокурора, слідчого, який подав клопотання про обшук;
 - 3) положення закону, на підставі якого постановляється ухвала;
 - 4) житло чи інше володіння особи або частину житла чи іншого володіння особи, які мають бути піддані обшуку;
 - 5) особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться;
 - 6) речі, документи або осіб, для виявлення яких проводиться обшук.

Наслідки невідповідності ухвали вимогам

- Невиконання цих вимог може допомогти визнати обшук незаконним.
- Якщо ухвала не відповідає вимогам можна відмовити їм в проведенні обшуку, а у випадку ігнорування такої вимоги зазначити про це в протоколі обшуку та згодом оскаржити це у слідчого в рамках свого кримінального провадження.
- Можна закликати на допомогу понятих або звернутись по телефону до чергової частини поліції - це може допомогти зупинити незаконні дії з боку працівників правоохоронного органу.

Під час обшуку

- Особа володіння якої обшуковують має право **вимагати присутності** захисника (**адвоката**).
- Особи, у присутності яких здійснюється обшук, при проведенні цієї слідчої (розшукової) дії **мають право робити заяви**, що підлягають занесенню **до протоколу обшуку**.
- Обшук житла чи іншого володіння особи на підставі ухвали слідчого судді в обов'язковому порядку фіксується за допомогою аудіо- та відеозапису.
- За рішенням слідчого чи прокурора може бути проведено обшук осіб, які перебувають в житлі чи іншому володінні, якщо є достатні підстави вважати, що вони переховують при собі предмети або документи, які мають значення для кримінального провадження.

Після обшуку

- особа, у якої проведено обшук, має право ознайомитися з його протоколом, та, за власним бажанням, **внести до нього свої доповнення та зауваження.**
- Другий примірник протоколу обшуку разом із доданим до нього описом вилучених документів та тимчасово вилучених речей (за наявності) вручається особі, у якої проведено обшук, а в разі її відсутності - повнолітньому членові її сім'ї або його представникові.

Рекомендації щодо поведінки під час та після обшуку

1. Дотримуйтесь законних вимог слідчого, прокурора.

- особа, яка проводить обшук, має право вимагати від Вас відчинити замкнену шафу, секретер чи сейф, а тому, якщо Ви не хочете, щоб їх просто зламали, краще це зробити (ч. 6 ст. 236 КПК);
- під час проведення обшуку, поліція має право заборонити присутнім виходити з кімнати чи контактувати між собою. Такі вимоги необхідно виконувати, оскільки працівник правоохоронного органу вправі обшукати кожного з присутніх особисто, якщо вважатиме, що хтось міг взяти чи передати заборонені предмети і приховувати їх (ч. 5 ст. 236 КПК);

2. Уважно слідкуйте за діями правоохоронців та контролюйте їх перебування у Вашому володінні.

- якщо правоохоронець знайшов заборонений предмет у кімнаті за відсутності власника чи понятих, проти цього слід протестувати і вимагати занесення такого факту до протоколу;

3. Якщо під час обшуку були знайдені заборонені предмети , які явно Вам не належать, обов'язково зверніть на це увагу понятих.

- не можна торкатися такого предмету;
- потрібно заявити, що цей предмет (пакет із зеленою речовиною, невідома коробка із характерним запахом тощо) Вам не належить;
- якщо проводиться фіксація за допомогою технічних пристроїв – попросіть ретельно зафіксувати цей факт, а якщо поліція не перешкоджає Вам, то фіксуйте дії власними технічними пристроями;
- наполягайте на внесенні даних відомостей до протоколу та підтвердіть їх власним підписом та підписом понятих.

Дякую за увагу!!!